

Anmeldelser

Richard Batley and Gerry Stoker (eds.), *Local Government in Europe. Trends and Developments*, Houndmills: Macmillan, 1991, 239 s., £ 10.99 (pb.).

Det indre marked er blevet benyttet som salgsfremmende banner for ganske mange initiativer, og turen er nu kommet til en bog om europæiske kommuner. Både omslaget, forordet og indledningen til Batleys og Stokers nye reader slår på en ny europæisk nødvendighed af at kende konkurrenterne og på behovet for at kunne tage ved lære af dem. Med et broderi over dette synspunkt er emnet dog uddebatteret. Retfærdigvis skal det derfor understreges, at bogens tema faktisk angives ganske præcist ved den vidt favnende undertitel *Trends and Developments*.

Bogen udspringer af en jubilæumskonference på Institute of Local Government Studies i Birmingham i 1989 og de femten bidragsydere, hvoraf op mod halvdelen er praktikere, kommer vidt omkring. Når bortses fra indledningen og tre komparative kapitler er bogen bygget op om beretninger om elleve lande, heriblandt de Skandinaviske, og både beskrivelserne og drøftelserne er ganske varierede. Mens nogle af forfatterne leverer mere indgående skildringer af kommunernes placering i den offentlige sektor og stedvis også behandler kommunernes interne forhold, drøfter andre næsten udelukkende et enkelt udvalgt tema. Således kan man for eksempel stifte bekendtskab med det paradoks, at franske kommuner trods traditionen for statsdrift i høj grad agerer sammen med store private firmaer; med det forhold, at italienerne trods en romersk centralistisk tradition diskuterer privatisering på livet løs, og bogen fremlægger en forklaring på, at Irland trods utallige politiske programerklæringer fortsat er ekstremt centraliseret i kraft af en jernhård partidisciplin.

Rent bortset fra, at bogen er et conferenceprodukt, bliver begrundelsen for publikationen af de vidt forskellige artikler noget klarere i lyset af redaktørernes afsluttende understregning af, at et af de væsentligste formål med bogen er at introducere kontinentale ideer i England. Hvad der efter deres opfattelse er behov for, behøver man ikke at læse længe mellem linjerne for at konstatere. Den gentagne og beklagende karakteristik af England som et ekstremt konfliktfyldt land, hvor kommunerne alene er agenter for staten, peger i retning af, at noget andet end Margaret Thatchers metoder er at foretrække. Eller måske bør man snarere sige noget andet end de britiske metoder. Også under Labour regeringerne blev piskeriet svinget over kommunerne, men gennem det seneste årti har slagene nok været mere svidende.

Læst på denne måde fremkommer der en rationel bag udvalget af de forskellige papers, som redaktørerne iøvrigt ganske behændigt søger at sammenfatte under tre hovedoverskrifter: ændringer der vedrører kommunernes status, ændringer af deres servicevaretagelse og ændringer af den politiske ledelse. Selv om de

Anmeldelser

Richard Batley and Gerry Stoker (eds.), *Local Government in Europe. Trends and Developments*, Houndmills: Macmillan, 1991, 239 s., £ 10.99 (pb.).

Det indre marked er blevet benyttet som salgsfremmende banner for ganske mange initiativer, og turen er nu kommet til en bog om europæiske kommuner. Både omslaget, forordet og indledningen til Batleys og Stokers nye reader slår på en ny europæisk nødvendighed af at kende konkurrenterne og på behovet for at kunne tage ved lære af dem. Med et broderi over dette synspunkt er emnet dog uddebatteret. Retfærdigvis skal det derfor understreges, at bogens tema faktisk angives ganske præcist ved den vidt favnende undertitel *Trends and Developments*.

Bogen udspringer af en jubilæumskonference på Institute of Local Government Studies i Birmingham i 1989 og de femten bidragsydere, hvoraf op mod halvdelen er praktikere, kommer vidt omkring. Når bortses fra indledningen og tre komparative kapitler er bogen bygget op om beretninger om elleve lande, heriblandt de Skandinaviske, og både beskrivelserne og drøftelserne er ganske varierede. Mens nogle af forfatterne leverer mere indgående skildringer af kommunernes placering i den offentlige sektor og stedvis også behandler kommunernes interne forhold, drøfter andre næsten udelukkende et enkelt udvalgt tema. Således kan man for eksempel stifte bekendtskab med det paradoks, at franske kommuner trods traditionen for statsdrift i høj grad agerer sammen med store private firmaer; med det forhold, at italienerne trods en romersk centralistisk tradition diskuterer privatisering på livet løs, og bogen fremlægger en forklaring på, at Irland trods utallige politiske programerklæringer fortsat er ekstremt centraliseret i kraft af en jernhård partidisciplin.

Rent bortset fra, at bogen er et conferenceprodukt, bliver begrundelsen for publikationen af de vidt forskellige artikler noget klarere i lyset af redaktørernes afsluttende understregning af, at et af de væsentligste formål med bogen er at introducere kontinentale ideer i England. Hvad der efter deres opfattelse er behov for, behøver man ikke at læse længe mellem linjerne for at konstatere. Den gentagne og beklagende karakteristik af England som et ekstremt konfliktfyldt land, hvor kommunerne alene er agenter for staten, peger i retning af, at noget andet end Margaret Thatchers metoder er at foretrække. Eller måske bør man snarere sige noget andet end de britiske metoder. Også under Labour regeringerne blev piskeriet svinget over kommunerne, men gennem det seneste årti har slagene nok været mere svidende.

Læst på denne måde fremkommer der en rationel bag udvalget af de forskellige papers, som redaktørerne iøvrigt ganske behændigt søger at sammenfatte under tre hovedoverskrifter: ændringer der vedrører kommunernes status, ændringer af deres servicevaretagelse og ændringer af den politiske ledelse. Selv om de

to redaktører udviser ganske megen selvdisciplin og forsigtighed er det retoriske spørgsmål dog, hvor anvendelige bogens artikler er som udgangspunkt for komparative overvejelser. Som antydnet er en del af artiklerne lapidariske på en række punkter, og selv når de mere indgående drøfter et enkelt område, understøttes konklusionerne alt for sjældent af data og kildehenvisninger. Således rummer bogens femten kapitler kun ni tabeller og to figurer og syv af kapitlerne rummer ingen referencer overhovedet. Som et enkelt eksempel på en forsigtig, men fortsat problematisk sammenfatning kan nævnes, at Stoker fremhæver, at først og fremmest England har satset på markedsmodeller, mens Norge og Sverige har forsøgt sig med klassiske reformer i den offentlige sektor; at Tyskland indtager en mellemposition, og at privatiseringsdebatten er fremtrædende i Italien og Holland. Det kan lyde plausibelt, og er måske rigtigt, men artiklerne giver ikke belæg for selv disse meget forbeholdne konstateringer af nationale forskelle. Hvis andre kilder benyttes, får læseren ikke kendskab til dem.

Den specielle britiske situation præger også nogle af de mere principielle drøftelser i bogen. Gentagne gange efterlyser de engelske bidrag en konstitutionelt forankret generalklausul for kommunerne til at påtage sig opgaver, således som det kendes i en række kontinentale lande i modsætning til det britiske system, der kræver en eksplicit lovhjemmel, for at en kommune må foretage sig noget som helst. Angiveligt skulle det kunne styrke den efterlyste autonomi. En tid optog diskussionen herom specielt jurister meget. Uden for England drøftes dette spørgsmål stort set ikke længere, i og med at alle empiriske vidnesbyrd peger i retning af, at den formelle status er uden nogen som helst sammenhæng med den faktiske grad af uafhængighed i forhold til staten. Når temaet ikke desto mindre i den grad optager de britiske sind, kan en forklaring være den symbolske betydning, det har fået, at den konservative regering ikke har ønsket at ratificere Europarådets charter om retten til kommunalt selvstyre. Det mest energiske indlæg herom findes i et komparativt kapitel forfattet af en engelsk sekretariatsmedarbejder ved Europarådet, der ikke overraskende forfægter Europarådets synspunkter.

Også enkelte af de øvrige forfattere argumenterer i vid udstrækning i samklang med institutionelle synspunkter. Kapitlet om Danmark er således skrevet af kontorchef Ove Nissen fra Amtsrådsforeningen, der efter en kortfattet profilering af amternes og kommunernes økonomiske betydning argumenterer mod statsministerens forslag om at nedlægge amterne. Ud fra redaktørernes specielle udgangspunkt er formentlig netop denne del af Nissens artikel af interesse. I begrænset udstrækning kan den danske situation sammenholdes med den diskussion, der foregik i forbindelse med den konservative regerings nedlæggelse af de seks engelske metropolitan governments.

Nissens væsentligste forklaring på, at Schlüters forslag om nedlæggelse af amterne umiddelbart led skibbrud refererer til Venstres og Socialdemokratiets styrke i amtsrådene. Mere opsigtsvækkende er hans påstand om, at den danske debat efterhånden også blev præget af det behov, som de mindre kommuner har for bistand, og som de får tilfredsstillet af amterne. Hvis det er rigtigt, er der tale om nogle hidtil ukendte sammenhænge, som kommunalforskningen afgjort må se nærmere på. Inden sluserne i forskningskasserne hæves, bør der dog kræves en

mere fyldestgørende sandsynliggørelse for, at disse iagttagelser er plausible. At det nævnes, at Socialdemokratiet sidder i regering sammen med Venstre og de konservative, er vel blot en redigeringsfejl, men den antyder et mere generelt problem ved bogen, nemlig at den ikke uden videre er anvendelig som håndbog. Det gælder også enkelte af de statistiske oplysninger, som findes i bogen. I en komparativ oversigt over kommunernes økonomiske rolle bruges således dels bruttotal, dvs. udgifter inklusive statstilskud, dels netttotal med fradrag af statstilskud og endelig også tal, hvorfra er fradraget de statsrefusioner, som kommunerne alene udbetaler på statens vegne. Selv om forfatteren antyder problematikken i en kommentar til de danske kommunernes ekstremt høje andel af de offentlige udgifter, angives det dog ikke på nogen måde, at der er tale om en sådan myriade af forskelligartede data, lige som kilderne heller ikke oplyses.

Bogen er et af de første tre bind i en ny serie »Government Beyond the Centre«, og fem nye bind er annonceret. I den specielle sammenhæng, som redaktørerne præsenterer den, er den måske brugbar. Det kan være vanskeligt at vurdere for en udenforstående. Læst med varsomhed er der noget at hente i den. Læst som en komparativ fremstilling eller som en håndbog er dens kvaliteter dog for problematiske til en anbefaling.

Finn Bruun
Institut for Statskundskab

Bent Flyvbjerg, *Rationalitet og magt. Det konkrete videnskab*, København: Akademisk Forlag, 1991, Bind I 177s., Bind II 463 s., kr. 404,00.

Det startede så godt. Deroppe i Aalborg i 1975. Da man fra Teknisk Forvaltning – der i øvrigt havde en konservativ rådmand som politisk chef – fremlagde en samordnet, miljøorienteret plan for Aalborg bykerne.

I adskillige årtier havde byplanlægningen i Aalborg været en overordentlig brutal affære. Man totalsanerede; brød (bil)trafikårer igennem uden smålig skelen til de gamle bevaringsværdige huse, der lå i vejen; og placerede en betonkolos af et parkeringshus for enden af bindingsværkskomplekset »Håbets Gård«, som det nu hedengangne Jomfru Ane Band fra nabogaden engang begræd det.

Det er i dag for en besøgende i Aalborg svært at begribe, at det gamle Aalborg er blevet sammenlignet med Venedig og Amsterdam. De, der gerne vil opleve byens fordums skønhed, må tage sydover. Til Den gamle By i Århus. Her var der heldigvis forstandige folk, der forstod at værdsætte tidligere tiders bygningskunst. Også den i Aalborg. Når nu byen ikke selv kunne finde ud af det. At Aalborg så i forbindelse med et brutalt gadegennembrud i 1930'erne fik en af landets – efter nærværende anmelders opfattelse – arkitektoniske perler, den sammenhængende funktionalistiske Vesterbro-bebyggelse, er en helt anden historie.

Men nu skulle det til at være ganske anderledes. Mente man i Teknisk Forvaltning. I 1975. Som noget epokegørende nyt i dansk sammenhæng introducerede